

*J. Salt & H. Clout (eds.): Migration in post-war Europe.*

Oxford University Press, London 1976, 228 s., 52 fig., 22 tab., 23 cm. B. 6,00 Pund, P. 2,95 Pund.

Denne bog er oversigtlig og redegør med hovedvægten på regionale forhold for omfang af og strukturer i Europas flytninger efter 2. verdenskrig, og udfylder som sådan absolut et hul. Den er velskrevet og -disponeret og er forsynet med et omfattende og instruktivt illustrationsmateriale af kort og diagrammer i stregkliché; litteraturhenvisningerne er fornuftige og af rimeligt omfang. Bogen indledes med en oversigt over de almene tendenser i befolkningsudviklingen i Europa (på lands- og amtsniveau); herefter behandler et kapitel flugten fra land til by i Vest-Europa. To kapitler, af hvilke især det andet må hilses velkommen, giver udmærkede oversigter over migrationsmønstrene i hhv. Vest- og Øst-Europa (excl. USSR). Meget rimelig er anvendelsen af to kapitler om fremmedarbejdere baseret på hhv. oprindelses- og modtager-lande. Alt i alt en fornuftig bog.

*Henning Mørch.*

*Buchanan, Butlin & McCourts (eds.): Fields, farms and settlements in Europe.* Ulster Folk Museum, Holywood 1976, 161 s., talr. ill. 24 cm, 5,00 Pund.

Denne rapport fra det 6. symposium over »det rurale landskab og dets bebyggelse« foreligger nu med 15 bidrag af geografer fra alle dele af Europa.

Artiklerne er overvejende historisk prægede, og de behandler bebyggelsesudviklinger (Irland, Danmark, Italien, Tyskland, Frankrig), landsbyernes markmønstre (Tyskland, Sverige, Holland, Portugal), og dertil mere specielle emner som kartoffelavlens innovation i Mellemeuropa — det sidste med et omfattende dokumentationsmateriale.

De fleste indlæg beskæftiger sig med et mindre område og danner gode udgangspunkter for studier af de enkelte emner.

*Kr.M. Jensen*

*Roger Lee & P.E. Ogden (eds.): Economy and society in the EEC.*

Saxon House, Teakfield Ltd. Westmead 1976. 294 s., 38 fig. 6 tab. 23 cm. 20,50. Denne publikation afhjælper savnet af en lærebogsagtig fremstilling af den moderne sociale og økonomiske struktur på det organisationsniveau, som EF repræsenterer. Som geografisk bidrag til de allerede

talrige studier i den internationale integration lægger den vægten på de spatiale perspektiver. Den består af 14 originale essays, med forskellige emner og synspunkter, der mere handler om de fundamentale økonomiske og sociale tendenser i Vesteuropa, som EF delvis er et svar på, end om selve fællesskabet, der af de fleste forf. anskues som en endnu temmelig ustabil institution under udvikling.

*Ruth Helkiær Jensen.*

*Hans Wison Ahlmann (hovedred.): Norden i tekst og kort.*

P. Haase & Søn, Kbhvn 1976, 116 s., ca 150 kort, 29 cm, Kr. 143,75.

Der er ca. 56 medarbejdere, 1 fra Island, 5 fra Danmark, 12 fra Finland, 10 fra Norge og 28 fra Sverige. Det naturgeografiske afsnit er på 16 sider og den almindelige indledning på 9 sider. Det kulturgeografiske stof er det største og fylder ca. 70 sider, og små særlige områder er behandlet på 8 sider. Teksten dækker noget over halvdelen af værket, de største kort fylder en side, i et enkelt tilfælde to sider (befolkningskortet for 1970).

Danmarks areal er meget beskedent, og det har været vanskeligt at opnå en tilpasning af de anvendte signaturer for de mere krævende fremstillinger af naturforholdene, men især for de kulturgeografiske emner. Man har medtaget Grønland, Svalbard, Færøerne, Ålandøerne og Jan Mayen som områder med en speciel tilpasning. Island er medtaget på en lang række hovedkort. De rent tekniske vanskeligheder har altså været meget store, men i det væsentlige må det erkendes, at opgaven er løst så godt, at man må anerkende resultatet, bl.a. på grund af en fremragende teknik i al udførelse af kortene. Teksten er fortrinlig, men kortfattet, ofte svarende til ca. 2 tryksider i en håndbog, og da man omtaler 4-5 lande, må man ikke vente en mere detaljeret fremstilling. Man har medtaget en del tabelmateriale, og dette giver i mange tilfælde en kortfattet orientering over udviklingen på et eller andet felt. Værket vil sikkert blive brugt til uddannelse i adskillige lande.

*Niels Nielsen.*

*P.C. Matthiessen: Befolkningens vækst.* Berlinske leksikon bibliotek bd. 114, København 1977. 245 s., 25 fig., talr. tab. 19 cm, Kr. 58,50.

Denne udgave af en allerede velkendt og -anskrevet bog er på forsiden blevet forsy-

net med en tegning af en ung kvinde med rygskade (hun skal vist være svanger), man må håbe tegneren selv er tilfreds med resultatet, vi andre må glæde os over, at den udmærkede bog er kommet i en ny udgave. Talmaterialet er rimeligt nok blevet a jour-ført, men især en omfattende tabel bag i bogen er et fremskridt. Tabellen bringer tal for henved 150 lande og områder, giver en glimrende oversigt over klodens befolkningsforhold og har forøget bogens anvendelighed i f.eks. skolen væsentligt. Afgjorte plusser er de nye afsnit i teksten om mulighederne for at stabilisere befolkningstilvæksten, om befolkningspolitik, og om den standende befolkningsdebat. — En god bog er blevet endnu bedre, og prisen er blevet endnu højere — knapt 80% over 1971-prisen, lidt mere end reguleringspristallet retfærdiggør.

*Henning Mørch.*

*Else Marie Kjerkegaard (red.): Levevilkår i Danmark.*

Statistisk oversigt 1976. Fælles publikation fra Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet. København 1976. 304 s., talr. fig. 30 cm. Kr. 49,60.

Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet har med denne publikation søgt at imødekomme et behov for lettere og mere overskuelig information om befolkningens levevilkår. Forsøget er ikke vellykket.

Bogen giver mange udmærkede tabeller, diagrammer og korogrammer; men udvalget af parametre, udvalget til diagrammatisk form og især udvalget til korogrammer er dårligt. Værst er valget af signaturer — det er simpelthen dilettantisk. De to udmærkede institutioner havde gjort os alle en tjeneste ved (1) at finde en mindre ambitiøs titel, og (2) at videregive resultater på områder og måder, de beherskede.

Valget af parametre og illustrationer til disse giver et misvisende indtryk af levevilkårene i Danmark. Nogle eksempler: pensionister er noget med alder — der er flere gamle pensionister end unge; ikke et ord om erhvervs-mæssig eller geografisk fordeling. Boligernes stand behandles udførligt — ingen regional fordeling, men meget om hvilke mennesker der beboder de forskellige boligtyper. Regionalt er politiske forhold noget om valgdeltagelse — et diagram viser valgdeltagelsen på Øerne, i Jylland og i København. Lorenz-diagrammer skal være kvadratiske og ikke rektan-

gulære! Hvor korogrammer er vist, er enheden amtet — hvorfor det? Vi tæller da på langt mindre og mere anvendelige enheder. Et kort over procenten af hel-tidsbeskæftigede ved husmoderafløsning m.m. er misvisende, når enheden er amtet.

Kildeangivelserne og de indledende diskussioner til kapitlerne er gode. Bogen anbefales som håndbog, fordi den behandler og kommenterer en række statistiske parametre.

*Christian Wichmann Matthiessen.*

*J. Larsen, O.B. Rasmussen og S. Villadsen: Bliver Danmark skævere?*

Jørgen Paludans Forlag, Kbhvn. 1976, 208 s., talr. fig. og tab. 20 cm. Kr. 49,50. Med focus på Ribe amt trækkes den økonomisk-historiske udvikling op for Danmarks erhverv. Denne konkrete indgang tilfører de kendte træk en ny synsvinkel og giver den generelle oversigt mere liv. Den erhvervsmæssige status og udvikling i udvalgte enkeltregioner vurderes på basis af en række statiske variable, og resultaterne diskuteres med henblik på ulighederne. Er der tale om centerudkant forhold eller forskellige faser i en udligning? Bearbejdelsen af det statistiske materiale består i simple sammenstillinger og tolkningen kan forekomme noget omstændelig.

*Ruth Helkiær Jensen.*

*E. Alistair Smith: The Katthammarsvik peninsula, island of Gotland.*

Geographical Field Group, Regional studies no. 19. Department of Geography, University of Nottingham 1975. 125 s., talr. fig., 29 cm. Pund 2.00.

En forbillig geografisk rapport baseret på 8 dages feltkursus og et vel tilrettelagt for- og efterarbejde. Som sådant er det værdt at kende, mens vi har mere udtømmende kilder til Gotlands geografi.

*Ruth Helkiær Jensen*

*E. Schunke: Die Periglazialerscheinungen Islands in Abhängigkeit von Klima und Substrat.*

Abhandlungen der Akademi der Wissenschaften in Göttingen. Mathematisch-Physikalische Klasse. Dritte Folge. Nr. 30. Vandenhoeck & Ruprecht. Göttingen 1975. 273 s., 61 fotos, 7 fig., 1 Tafel, 4 tabeller och 1 översigtskarta. 24 cm. DM 88.-.

På kartor över permafrostens utbredning

på norra halvklotet ligger Island såsom en länk mellan det stora euroasiatiska och det nordamerikanska permafrostområdet. Landet har därför av många uppfattats såsom ett intressant område för periglacialforskning. Island erbjuder också genom sin absoluta avgränsning och sin särpräglade relief goda möjligheter till en naturlig regionindelning. Därtill finns många av de cryogena ytformerna representerade i Island.

Inom Göttingenuniversitetets forskningsprogram har Ekkehard Schunke under tre fältarbetssäsonger 1970-72 utfört en inventering av frostmarksformer i Island. Den observerade utbredningen av olika former och formelement ger författaren möjlighet att diskutera icke endast klimatberoendet utan också formernas avhängighet av pedologiska och litologiska faktorer, vilka i Island har särskilt stor betydelse.

De flesta av de geomorfologiska problem, som Schunke tar upp till behandling, har tidigare bearbetats av andra forskare i Island, men avhandlingen utgör den hittills mest kompletta såväl systematiska som regionala genomgång av Islands periglacialmorfologi.

*Harald Svensson*

*Ewald Glässer: Südnorwegische Agrarlandschaften.*

Kölner Forschungen zur Wirtschafts- und Sozialgeographie. Bd. XXII, 1975, 250 s., 15 tavler og 6 plancher. 17 × 24 cm. DM. 68.-.

På grl. af et omfattende kildemateriale af landbohistorisk, demografisk og erhvervsmæssig art behandles landbrugets udvikling og nuværende status i Sydvestnorge. Modsætningen mellem Jærens ekspanderende landbrug — malkekvæg, gartnerier med drivhuse (tomater, agurker) — og fjeldregionernes affolkning er hovedtemaet for analysen, og det belyses ved såvel regionale som helt lokale eksempler gennem matrikelkort, land-use-kort og store, sammensatte flyfotos. Den hændende sæterdrift omtales ligesom græsningen af geder og får i fjeldregionerne (transhumance).

Gennem hele afhandlingen bemærker man den tydelige interesse for at belyse samspillet mellem natur og mennesker. Forfatteren peger på, at nyere geografiske arbejder ofrer for lidt opmærksomhed på de fysiske-geografiske faktorer, men er da også klar over, at det valgte område ligger »teilweise in den Grenzbereichen der

Ökumene, wo sich Gunst- und Ungunstfaktoren der Physis bekanntlich stark auswirken«.

En litteraturliste på 15 sider afrunder det omhyggelige arbejde med mange gode henvisninger til især norsk og tysk landbrugs litteratur.

*Kr. M. Jensen*

*M. Jones: Finland — Daughter of the Sea.*

Studies in historical geography. Wm Dawson & Sons Ltd. Folkestone 1977, 247 s., 42 fig. 9 tab. 22 cm. Pund 9.-.

Dette arbejdes hovedtema er følgende: Finlands kystområde mod Den botniske Bugt og Den finske Bugt er i de sidste 10.000 år gennem landhævning blevet stærkt øget mod vest og syd, og landets areal er blevet omtrent dobbelt så stort som i Yoldiaperioden. Denne proces fortsætter i vor tid, stærkest i området langs Østra Kvarken og mindst i den østlige del af Den finske Bugt.

En lang række spørgsmål behandles, men det vigtigste er udviklingen i Vasaområdet. Forf. angiver beliggenheden af fund fra Yngre Stenalder, Bronzealder og Jernalder i den sydlige del af Finland, som er fåtallige eller mangler helt langs Den botniske Bugt. Her dominerer en yngre bosættelse, og det er ganske vigtigt at få en redegørelse for Vasaområdet, hvor der dannedes et centrum, delvis med indvandring fra Sverige. Man får en udmærket oversigt over dette nye centrum for nordisk kultur, bl.a. vedr. indlemmelse og anvendelse af nydannet land. Der er mange henvisninger, især til finsk litteratur, og vor kundskab om den senere del af kystkoloniseringen ved Den botniske Bugt er blevet stærkt forøget.

*Niels Nielsen*

*P.J. Perry: A Geography of 19th-Century Britain.*

B.T. Batsford Ltd, London & Sydney 1975. 187 s., 35 fig., 28 fotos. 14 × 22 cm. Pund 3.20.

At give en dynamisk skildring af Storbritanniens geografi i det 19. århundrede i ovennævnte omfang synes på forhånd at være en halsløs gerning, ikke mindst i betragtning af den overvældende stofmængde, der fra geografisk side står til rådighed. Vel ud fra denne betragtning har forf. valgt at meddele sit stof i de 8 kapitler i form af ret grove oversigter, krydret med en stor mængde detaljer. På